

happsel
nr 10

2

PROTOKOLL

FÖRT VID ÅBO AKADEMIKOMMITTÉS ÅRSMÖTE
ONSDAGEN DEN 25 APRIL 1917 KL. 7 E. M.

ÅBO 1917
ÅBO TRYCKERI OCH TIDNINGS AKTIEBOLAG

PROTOKOLL

fört vid Åbo akademikommittés årsmöte onsdagen den 25 april 1917 kl. 7 e. m. å Grand Hotell Börs i Åbo
Närvarande av Akademikommitténs medlemmar: herrar Ahlman, Andersson, Arrhenius, von Bonsdorff, T. Carpelan, M. Dahlström, S. Dahlström, Holmberg, Jacobsson, Johanson, von Konow, Lönnblad, Pipping, Rindell, E. Schybergson, Stadius, Strähle och Tollet; samt av donatorer, som icke tillhörde kommittén: herrar G. Björk, R. Carpelan, Berndt, Edgar och Ernst Grönblom, R. Sundberg och C. Wrede.

§ 1.

Ordföranden, d:r Stadius, öppnade mötet med uttalande av kommitténs varma tack till herrar donatorer, som genom sin storslagna gåva till kommittén gjort Åbo akademi möjlig att förverkliga inom en nära framtid.

§ 2.

I sekreterarens, red. Ernst von Wendts, frånvaro ombetrodde undertecknad med protokollföringen.

§ 3.

Efter hemställan därom gavs dem av donatorerna, vilka ej tillhörde kommittén, rätt att delta i behandlingen av alla frågor, som ej direkt rörde årsmötet.

§ 4.

Bekräftades det efter mötet den 27 januari skedda valet av bankdirektör Emil Schybergson till medlem i kommittén, genom särskilt till årsmötets protokoll antecknat beslut.

§ 5.

Upptogs till behandling frågan om ombildandet av Åbo akademikommitté till en förening i samband med det förslag till stadgar, som utarbetats under ledning av senator Aug. Nybergh.

Med anledning av privat och i dagspressen framställda yrkanden, att den sammanslutning, en stiftelse eller en förening, som uppbar Åbo akademi, ej borde anordnas så exklusivt som förevarande förslag till stadgar avsåg, framställdes vid mötet av åtskilliga talare förslag därom, att till den institution, som ifråga om egande- och beslutanderätt främst representerade akademien, skulle anslutas en yttre medlemsring av medborgare, vilka i sin mån ville stöda akademiföretaget.

Detta förslag vann allmänt understöd utan att dock föranleda beslut.

Företogs härefter, utgående från den nu intagna ståndpunkten, en förberedande detaljgranskning av förslaget till stadgar.

Sedan detaljgranskningen slutförts, godkändes följande resolutionsförslag:

»Mötet överlämnar åt en beredningskommitté av fem personer att till ett följande möte, i enlighet med behandlingen vid mötet den 25 april, inkomma med förslag till stadgar för en stiftelse för övertagande av Åbo akademi. Förslaget uppgöres med hänsyn till möjligheten att till stiftelsen ansluta en akademiförening på bredare bas.»

Till medlemmar av denna kommitté valdes herrar E. Dahlström, Stadius, Lönnblad, G. Arrhenius och Aug. Jusélius.

§ 6.

Upplästes årsberättelsen, vilken var av följande lydelse:

Berättelse över Åbo Akademikommittés verksamhet 1916—1917.

Den verksamhetsperiod — den senare delen av 1916 och förra delen av innevarande år — denna årsberättelse omfattar,

betecknar en tid av utomordentlig betydelse i utvecklingsarbetet för förverkligandet av Åbo Akademikommittés grundläggande idé: tanken på skapandet i Åbo av en svenskspråkig högskola. Tack vare en storartad donation, samfällt gjord av ett antal för akademiplanernas realiserande varmt intresserade medborgare, har högskole-idén från framtidsförhoppningarnas osäkerhet förflyttats till verklighetens och det snara realiserandets fasta grund. I och med meddelandet vid Akademikommitténs sammanträde den 15 december om denna i vårt lands och nordens kulturhistoria enastående donation måste den ekonomiska grundvalen för Åbo Akademi anses definitivt lagd. Det gäller nu att på denna grund, förstärkt och utvidgad medels nya gåvor, bygga upp den institution, som för detta samhälle och för svensk odling i landet kommer att bli av en så utomordentlig betydelse.

Åbo Akademikommittés verksamhet under redogörelseperioden har fortgått i huvudsak på samma sätt som under föregående period. Föreläsningar ha hållits till ett antal av 4 under höstterminen och 7 under vårterminen; över denna del av verksamheten föreligger en av föreläsningsutskottet avgiven speciell redogörelse. Likaledes fogas till denna årsberättelse publikationsutskottets redogörelse för sin verksamhet under denna period.

Vid Akademikommitténs sammanträde den 3 juni 1916 väcktes av mag. S. Dahlström förslag om utgivande av en årsbok, första gången till årsmötet 1917. Förslaget blev, efter beredning av publikationsutskottet, godkänt vid kommitténs möte den 22 juli. Till redaktör för publikationen utsågs mag. Dahlström; årsskriften utkom sedermera med ett omfång av 252 sidor och i prydlig utstyrelse den 19 april.

Vid sammanträdet den 22 juli förelåg till behandling ett av mag. S. Dahlström väckt förslag om tillsättande av ett organisationsutskott. Bordläggande detta förslag beslöt Akademikommittén omedelbart tillsätta ett ekonomiutskott, vars uppgift skulle vara att tillvarataga aktuella ekonomiska intressen, och utsågos till ledamöter av utskottet

kommerserådet M. Dahlström, bankdirektör J. Lönnblad och hovrättsnotarien G. Arrhenius. Vid följande sammanträde, den 9 september, preciserades utskottets uppgifter och dess namn förändrades till finansutskottet; de tidigare utsedda medlemmarna invaldes i det sålunda omgestaltade utskottet.

Utskottet skred omedelbart energiskt till utförande av sin uppgift, och tack vare den storartade offervillighet från talrika medborgares sida, som bevisades då frågan om akademiplanernas realiserande nu ställdes inför ett avgörande, kunde utskottet sedermera vid Akademikommitténs sammanträde den 15 december göra det märkliga meddelande, vars innebörd den första delen av denna årsberättelse är ägnad. Även senare har utskottet varit i funktion, och torde summan av den stora samfälliga donationen, som den 15 december steg till tre millioner, numera ha nått ett väsentligen högre belopp.

Ordningen och metoderna för inkallande av nya ledamöter i kommittén diskuterades vid sammanträdet den 3 juni, vid vilket ett redaktionsutskott för utarbetande av förslag tillsattes. I detta invaldes ordföranden, d:r Johansson och mag. Holmberg. Vid sammanträdet den 22 juli bestämdes sedermera, att föreslagen medlem skulle anses vald om $\frac{3}{4}$ av avgivna röster tillfallit honom. I protokollet skulle uppgift icke ingå över till medlem föreslagen person, vilken ej erhållit tillräcklig röstpluralitet för inval.

Vid sammanträdet den 22 juli väcktes av d:r S. Johansson förslag om utredning av olika högskoleformer, varför en kommitté skulle tillsättas. Förslaget bordlades och kom sedermera under diskussion vid kommitténs sammanträde den 15 december, varvid beslut fattades om att akademifrågan vid ett kommande sammanträde, den 27 januari, i dess helhet skulle underkastas diskussion, föregången av referat av särskilt utsedde referenter. Den beslutna diskussionen egde sedermera rum, och har protokollet över densamma, stenografiskt avfattat, utgivits i tryck.

Vid sammanträdet den 9 september behandlades ett av mag. S. Dahlström vid föregående möte väckt förslag om

utgivande av Åbo Akademikommittés handböcker, varvid fråga jämväl uppstod om kommittén skulle kunna skrida till förlagsverksamhet. Efter en lång diskussion erhöll publikationsutskottet till uppgift att ytterligare bereda frågan.

Under året har kommitténs arbetsordning undergått en omarbetning, verkställd av ett för ändamålet tillsatt utskott, bestående av ordföranden, sekreteraren och mag. S. Dahlström. Utskottets förslag behandlades av kommittén vid sammanträde den 15 december, och fastställdes därvid att kommittéledamöter, som icke vore närvarande vid möte, ej skulle vara berättigade att genom skriftliga vota påverka ärendens avgörande.

Vid sammanträdet den 15 december föredrogs jämväl en av undertecknad, kommitténs sekreterare, insänd skrivelse, i vilken förslag väcktes om att Akademikommittén skulle söka hos stadsfullmäktige utverka reserverandet av lämpligt tomtutrymme för den blivande akademins byggnader. Förslaget bordlades och är fortfarande vilande.

Till ledamöter av Akademikommittén ha under året kallats: professorerna Carl v. Bonsdorff och Arthur Rindell, direktor Oskar Rosenqvist, kommerserådet Magnus Dahlström, hovrättsnotarien G. Arrhenius, d:r G. A. Tollet, redaktör R. Colliander, fil. mag. Walter von Konow, konsul Alfr. Jacobson och fabriksidkaren Henning von Rettig. Efter sammanträdet den 27 januari beslöto de närvarande ledamöterna av kommittén till medlem enhälligt kalla bankdirektör Emil Schybergson, och skulle valet vid förstkommande sammanträde officiellt bekräftas. På våren 1916 anhöll professor M. G. Schybergson att bli befriad från sitt medlemskap i kommittén; i januari innevarande år meddelade prof. Schybergson emellertid att han återtog sin avsägelse och önskade bibehålla sitt ledamotskap i kommittén.

Akademikommitténs räkenskaper under året bifogas denna berättelse. Nämnas må att Reimsska och Pippingska donationsfondernas i bank uppbevarade sammanlagda kapital nu uppgår till 11,043 mark 10 p.i.

Akademikommitténs funktionärer ha under redogörelseperioden utgjorts av: d:r W. Stadius, ordförande, bankdirektör J. Lönnblad, viceordförande och skattmästare, under-tecknad v. Wendt, sekreterare och fröken A. Bäckström, ombud.

Publikationsutskottet har utgjorts av: d:r W. Stadius, mag. S. Dahlström och mag. O. Andersson.

Föreläsningsutskottet har sammansatts av: mag. E. Holmberg, prof. L. Strähle och under-tecknad v. Wendt.

Finansutskottet, tillsatt den 9 september 1916, har bestått av kommerserådet M. Dahlström, bankdirektör J. Lönnblad och hovrättsnotarien G. Arrhenius.

Åbo Akademikommitté har under redogörelseperioden sammanträtt fem gånger.

Åbo, den 24 april 1917.

Ernst von Wendt,
sekreterare i Åbo Akademikommitté.

§ 7.

På *finansutskottets* vägnar meddelades att av donationsmedlen Fmk 3,425,000: — inlevererats till Åbo banks notariat, men att donationsurkunden ännu ej förelåg färdig, emedan en del utfästa inbetalningar ännu ej gjorts och en del underskrifter saknades.

§ 8.

Av *föreläsningsutskottet* hade inlämnats följande av utskottets ordförande under-tecknade berättelse över utskottets verksamhet:

Till Åbo Akademikommitté.

Härmed har föreläsningsutskottet äran avgiva redogörelse för sin verksamhet för nu utgående verksamhetsår.

Under året hava inalles 11 föreläsningar anordnats, sålunda 1 mer än beräknat var, beroende på att en av före-

läsarne icke hann behandla sitt ämne inom den ram som av föreläsningsutskottet ställts till hans förfogande.

Föredragarne och föreläsningarne voro följande:

Professor W. Ruin: Viljans religion, den 11 nov. 1916.

Dr C. Tigerstedt: Människans näringsbehov och dyrtiden, den 25 o. 26 nov.

Rektor A. Törnudd: Henri Bergson, intuitionsfilosofen, den 2 dec.

Dr H. Ramsay: Industrins genombrott, den 10 o. 11 febr. 1917.

Arkitekten R. Blomstedt: Det nya hemmet, den 17 mars.
Professor Y. Hirn: Diderot och hans tid, den 24 och 25 mars och 5 april.

Mag. R. Palmgren: Naturskydd och kultur, den 9:de april.

Föreläsningarna hava i regel varit väl besökta, även om en viss minskning i åhörarnes antal jämfört med senaste år kunnat förmärkas. En av orsakerna därtill har säkert varit den att föredragen detta år till halva antalet utgjorts av sådana, som behandlat naturvetenskap, medicin och teknik, ämnen, vilka i populärvetenskapliga föreläsningsserier alltid draga liten publik. Försöket gjordes på uttrycklig anhållan från flere håll. En annan orsak har väl även den rådande dyrtiden utgjort, då föreläsningspubliken som känt rekryterats främst från de samhällskretsar, som lidit mest av densamma.

På grund av att driftkostnaderna detta år ansevärt stigit och att ett föredrag utöver det beräknade antalet hållits har en förlust om 275: 65 mk uppstått. Densamma har betäckts med medel ur den Reimsska donationens räntor.

Under året har försålts 279 seriebiljetter à 3 mk, 26 à 2 mk och 29 à 1 mk samt 272 engångsbiljetter à 1 mk.

Åbo, den 25 april 1917.

Einar Holmberg.

§ 9.

Publikationsutskottet inlämnade nedanstående redogörelse för utskottets verksamhet under året:

Till Åbo Akademikommitté.

Publikationsutskottet har härmed äran meddela att utskottets verksamhet under det gångna året försiggått enligt det av kommittén fastslagna programmet.

Inom serien »*Skrifter, utgivna av Åbo akademikommitté*», vilken utgives enligt överenskommelse mellan kommittén och förläggaren Holger Schildt, hava två nummer utkommit:

Docenten Gunnar Landtman: Samhällsklassernas uppkomst samt

Docenten Albert Lilius: Skolålderns sjäsliv.

Skrifterna utkommo samtidigt hösten 1916, på grund av att det förra arbetet försenats.

Närmaste skrifter bli:

Doktor Ruth Hedvall: Finlands svenska litteratur, vilken utkommer inom kort, samt

Professor Hugo Pipping: Studier rörande ortnamn i Finland.

Då dessa skrifter utkommit återstå tvenne år av det fem år gällande kontraktet med förläggaren Schildt.

Såsom *erfarenhet från den gångna verksamhetstiden* tillåter sig utskottet framhålla, att anskaffandet av nya skrifter till serien varit lätt och att antalet skrifter utan svårighet skulle kunna fördubblas. Ett par värdefulla arbeten, resultat av sommarkursernas verksamhet, ha ej fått rum inom serien utan av förläggaren utgivits såsom fristående förlagsartiklar. Det synes som om kommittén eller dess efterträdare Akademiföreningen borde vara betänkt på att genom särskilda åtgärder vinna placering för den vetenskapliga produktion som Akademiska sommarkurserna frambringa och som är att vänta av den begynnande akademien. Utskottet förbehåller sig rätt att i detta avseende i sinom tid inkomma med förslag.

En särskild uppgift har utskottet erhållit genom utgivandet av *akademikommitténs första årsskrift*, vilken nyligen

utkommit. Årsskriften är redigerad av utskottets sekreterare och dess övriga medlemmar hava biträtt vid uppställandet och genomförandet av redigeringsplanen.

Det är ännu för tidigt att uttala sig om de erfarenheter årsskriftens utgivande gett anledning till, särskilt det ekonomiska resultatet är ännu ovisst. Enligt en förberedande kalkyl torde kostnaderna för skriften uppgå till c:a 4,000 mk, varav c. 2,500 mk måste anses såsom nettoförlust. Då kommitténs medlemmar efter utskottets privata hemställan varit med om att de i den ursprungliga kalkylen beräknade annonserna (för c. 2,000 mk) ej skulle införas, vilket varit av stor betydelse för årsskriftens värdiga prägel, har kommittén sålunda att bereda sig på betäckandet av uppkommet deficit, som kan definitivt bestämmas först då redogörelsen från resp. bokhandlare inkommit.

För ordnandet av årsbokens ekonomi, utbetalandet av författarhonorar, tryckeriräkningar m.m. synes det vara nödvändigt att kommittén öppnar ett *årsskriftskonto* i sina räkenskaper och därå påför de utbetalningar, vilka i den närmaste framtiden bliva nödvändiga.

Åbo, den 25 april 1917.

Wilh. Stadius. Otto Andersson. Svante Dahlström.

I anledning av publikationsutskottets förslag beslöts anmoda kommitténs skattmästare att i samråd med vederbörande donatorer vidtaga åtgärder till anskaffande av för årsboken nödiga medel. I kommitténs räkenskaper skulle ett särskilt konto för årsboken införas.

§ 10.

Inlämnades av ombudet, fröken Anna Bäckström, nedanstående redogörelse för Åbo Akademikommitténs ekonomiska ställning per 25 april 1917.

Åbo Akademis Grundfond

1917			
April	An Anslagens K:to	1,100: —	
	Balans K:to 2 st. obligationer	10,000: —	
	„ Professor Pippings donation	400: —	
	„ upplupen ränta	643: 10	11,043: 10
			<u>Fmk 12,143: 10</u>

1916

Maj 1	Per Apotekar Reims donation		
	2 st. obligationer	10,000: —	
	räntor	1,107: 13	11,107: 13
	„ Prof. H. Pippings donation	400: —	
	„ räntor	86: 20	486: 20

1917

April 14	„ Kassa K:to		
	1 års ränta i obligationer	500:	
	„ Kapitalräkning med Åbo bank	49: 77	
			<u>Fmk 12,143: 10</u>

Utgående Balans Konto.

1917

April 30	An Kassa K:to	163: 51	
	„ Sparkasseräkning	15: 78	
	„ Kapitalräkningen	1,043: 10	
	„ Värdepapper	10,000: —	
	„ Kapital K:to	11,043: 10	
			<u>Fmk 22,265: 49</u>

1917

April 30	Per Åbo Akademis grundfond	11,043: 10	
	„ Kapital K:to	11,222: 39	
			<u>Fmk 22,265: 49</u>

Kapital Konto.

1917		
April 30	An Vinst och Förlust K:to	5: 98
	„ Utg. Balans K:to	11,222: 39
		<u>Fmk 11,228: 37</u>

1917

April 30	Per Ing. Balans K:to	185: 27
	„ Utg. Balans K:to	11,043: 10
		<u>Fmk 11,228: 37</u>

Vinst och Förlust Konto.

1917

April 30	An Omkostnaders K:to	710: 20
	„ Publikations K:to	169: 93
	„ Föreläsningarnas K:to	275: 65
		<u>Fmk 1,155: 78</u>

1917

April 30	Per Intresse K:to	49: 80
	„ Anslags K:to	1,100: —
	„ Kapital K:to	5: 98
		<u>Fmk 1,155: 78</u>

Åbo, den 25 april 1917.

Anna Bäckström.

Redovisningen åtföljdes av följande

Revisionsberättelse.

Undertecknade, utsedda att granska Åbo Akademikommittés räkenskaper ifrån den 1:sta maj 1916 till och med denna dag, hava därvid funnit att böckerna äro omsorgsfullt förda samt överensstämma med oss företedda värdehandlingar och verifikat, och få vi förorda åt kassaförvaltaren full ansvarsfrihet för ovensagda tid. Åbo, den 24 April 1917.

*G. Arrhenius.**Arthur Lindroos.*

Med anledning av revisorernas förslag beviljades full decharge för det gångna räkenskapsårets kassaförvaltning.

§ 11.

Beslöts på grund av möjligheten att kommitténs föreslagna ombildning till en förening inom kort måhända kunde genomföras, att ajournera årsmötet till nästa kommittémöte, till den del som gällde val av funktionärer, revisorer samt medlemmar av utskotten.

§ 12.

Frih. Tor Carpelan uppläste ett skriftligt meddelande av doktor Harald Eklöf, Äggelby, varigenom d:r E. till Åbo akademikommittés fria disposition överlämnade årgångarna 1869—1900 av *Nordiskt medicinskt arkiv*, inalles mer än 140 nummer.

Beslöts med tacksamhet mottaga gåvan. Till doktor Eklöf skulle akademikommitténs tack framföras skriftligen.

Åt akademiska sommarkursernas styrelse överlämnades att t. v. förvalta gåvan i samband med sommarkursernas studiebibliotek.

§ 13.

Undertecknad meddelade att Akademiska sommarkursernas studiebibliotek fått emottaga en fullständig serie av Svenska litteratursällskapets skrifter med villkor att böckerna en gång skulle tillfalla Åbo akademis bibliotek. Detta villkor hade av sommarkursernas styrelse godkänts, och skulle gåvan överlämnas till Åbo akademis bibliotek, så fort ett sådant uppstod.

§ 14.

Kassaförvaltaren, bankdirektör J. Lönnblad meddelade att Akademiska sångföreningen till kommittén överlämnat behållningen av sin sångarfärd till Åbo, utgörande c. 1,400 mk. I anledning av denna varmhjärtade gåva beslöts till föreningen skriftligen uttala kommitténs tacksamhet.

§ 15.

Övergick kommittén till diskussion av akademifrågan. Upplästes ett skriftligt uttalande av prof. F. Gustafsson. Upplästes följande skrivelse:

Till Åbo Akademikommitté.

Undertecknade, medlemmar av Styrelsen för »Fonden för högre teknisk undervisning på svenskt språk», bedja härmed att till Åbo Akademikommitté få framföra följande:

Såsom av medföljande bestämmelser för ovannämnda fond närmare framgår, är densamma stiftad för att stöda den tekniska högskoleundervisningen på svenskt språk, ifall en sådan högskoleundervisning kan fås till stånd i en eller annan form.

Enligt vad vi hört uppgivas, föreligger ett förslag att i samband med den blivande akademien i Åbo inrätta en teknisk fakultet. I anledning härav vilja undertecknade som sin åsikt uttala, att, ifall en teknisk fakultet fås till stånd i Åbo, alla planer på inrättandet av en svensk teknisk högskola på annan ort i Finland borde förfalla. I sådant fall borde även räntorna å den av undertecknade förvaltade fonden komma den tekniska högskoleundervisningen i Åbo till del.

Slutligen vilja vi uttala förhoppningen att en fysisk-matematisk sektion så fort som möjligt måtte inrättas vid Åbo akademi såsom en grund för den tekniska undervisningen.

Helsingfors, den 20 april 1917.

Edv. Blomqvist.

E. Indrenius.

Gustaf Zitting.

Alb. Lindsay von Julin.

John Stenberg.

Upptogs så frågan om akademifrågans beredning, varvid alla, som i diskussionen uttalade sig, förenade sig om förslaget att en beredningskommitté skulle tillsättas för att undersöka och till akademikommittén inkomma med nödig utredning i frågan om den blivande akademins gestaltning och uppgift.

Åsikterna brötos mot varandra såväl i fråga om akademins ämnesval samt dess vetenskapliga program och undervisningsuppgift, som i fråga om den föreslagna beredningskommitténs uppdrag och medlemsantal. Under det en del

talare ansågo att kommitténs uppgift borde begränsas till de vetenskapsgrupper, vilka vid mötet och under den offentliga diskussionen livligast understötts: den matematisk-fysiska, den humanistiska och den statsvetenskapliga, höll flertalet för att beredningskommittén borde få undersöka frågan i hela dess vidd, vilket vore ägnat att mindre binda akademikommittén vid ett i förtid antytt program.

Sedan de närvarande förenat sig om flertalets åsikt, skedde nominering av kandidater till beredningskommittén. Beslut fattades att medlemsantalet skulle bli 10, vartill skulle komma 1 representant för »Fonden för högre teknisk undervisning på svenskt språk».

Genom val med slutna sedlar utsågos till medlemmar i beredningskommittén följande personer:

Professor Arthur Rindell,
Adjunkten Severin Johansson,
Bankdirektör Emil Schybergson,
Bandirektör Felix Heikel,
Kommerserådet Ernst Dahlström,
Professor Ossian Aschan,
Professor Carl von Bonsdorff,
Professor Wald. Ruin,
Professor Hugo Pipping,
Magister Svante Dahlström.

Kommitténs uppgift fastställdes på följande sätt:

»Åbo Akademikommitté överlämnar åt en kommitté, bestående av följande personer att handlägga och till akademikommittén inkomma med utredning om och förslag till gestaltningen av en svensk högskola eller akademi i Åbo».

Sammankallandet av beredningskommittén uppdrogs åt professor Arthur Rindell, som även skulle anmoda Fondens för högre teknisk undervisning på svenskt språk Styrelse att utse en medlem.

In fidem:

Svante Dahlström.

